



INTERVIEW

De Dolle Mina's zijn terug: met linten om urinoirs, maar ook met filmpjes op TikTok



Het logo van de Dolle Mina's. Valentina Vos

In januari 2025 werd, 55 jaar na de eerste Dolle Mina-acties, weer een korset in de fik gestoken om de knellende positie van vrouwen in de samenleving aan de kaak te stellen. De feministische actiegroep, die in november de Joke Smitprijs won, is terug. Met jonge en oude Mina's, en met oude én nieuwe strijdpunten.

Esma Linnemann 18 december 2025, 16:15



Bewaard



Delen

‘Hou je kerk uit mijn kut’, klinkt het luidkeels door de *Volkskrant*-fotostudio in hartje Amsterdam. Een groep Dolle Mina's is even daarvoor binnengedruppeld, ze zijn van top tot teen in ‘Mina-merch’ gestoken: kettinkjes, truien en T-shirts met daarop het logo: een vuist in roze of magenta, middenin het vrouwenteken. Voor fotograaf Valentina Vos houden de Mina's een spandoek omhoog met de tekst: ‘Wij willen vooruit, niet terug.’ Tijdens het flitsen scanderen ze het nog eens: ‘Hou je kerk uit mijn kut!’

Advertentie

‘Enig, die leus’, zegt Dolle Mina van het eerste uur, regisseur Hillie Molenaar (80). Ze leunt op het keukenblad van de pantry en kijkt trots naar de Mina's die als *De Nachtwacht* van Rembrandt staan opgesteld voor de camera. Ze zal eerlijk zijn, zegt ze, ze heeft zich de afgelopen jaren rot geërgerd. ‘Verwende meiden’, dat vond Molenaar van de generaties na haar. ‘Waarom verzetten ze zich niet tegen de loon- en pensioenkloof? Maar kijk nou eens’, gebaart ze naar de groep. ‘Ik ben hier zo blij mee.’



de Dolle Mina's Valentina Vos

De feministische actiegroep Dolle Mina is terug en dat is allemaal begonnen met de 39-jarige filmmaker Sia Hermanides, vandaag gekleed in een grijze Dolle Mina-trui. Dat zat zo: Hermanides wilde een fictieserie maken over Dolle Mina, maar tijdens haar research kon ze voornamelijk informatie vinden over de mannelijke

besloot contact te zoeken met de vrouwen van het eerste uur. 'In die gesprekken kwam bij mij een vuur los. Nog steeds is er een loonkloof, nog steeds is er straatintimidatie, nog steeds zijn vrouwen niet veilig in hun eigen huis (femicide) en opnieuw staat het recht op abortus onder druk. We kwamen tot de conclusie: Dolle Mina moest nieuw leven worden ingeblazen. We vonden ook: er moet iets in de fik.'

En dus stak een groep van oude en nieuwe Dolle Mina's op 23 januari dit jaar, precies 55 jaar na het allereerste Dolle Mina-protest, opnieuw een korset in de hens bij het standbeeld van hun inspirator, feminist Wilhelmina Drucker. 'Ik had liever gehad dat het niet nodig was', zegt Claudette van Trikt (77), gestoken in een knalgroen jasje. 'Ik had ook helemaal geen korset liggen. Ik ben alle vintagewinkels afgegaan om er een te vinden.'

Van Trikt was actief betrokken toen Dolle Mina begin jaren zeventig de ene na de andere mediagenieke actie op touw zette, van de bestorming van kasteel Nyenrode, waar de businessschool was gevestigd die geen vrouwen toeliet, tot de befaamde 'baas in eigen buik'-protesten bij een Utrechts gynaecologencongres. Dolle Mina's drongen in 1970 met luchtverfrissers de redactie van vrouwenblad *Margriet* binnen, omdat het blad een wel heel muf (lees: patriarchaal) vrouwbeeld voorschreef. Ze bonden roze linten om Amsterdamse urinoirs om aandacht te vragen voor het gebrek aan openbare toiletten voor vrouwen, ze riepen op tot een kookstaking en deelden condooms uit. De actiegroep kwam soms ook expliciet op voor mannenzaken. In 1971 hielden ze een 'Mister dienstweigeraar-verkiezing' omdat mannen de keuze moesten hebben om militaire dienst te weigeren.

Soms zochten de Mina's de grenzen op. Zo hielden ze filmregisseur Pim de la Parra enige tijd gegijzeld omdat hij jurylid was van een missverkiezing. En lang niet elke actie was geslaagd. Van Trikt herinnert zich een protest voor gelijke lonen in de Amsterdamse Baldoetfabriek. 'Die vrouwen hadden daar helemaal geen belang

zou zorgen. *So what* als ze tot die tijd minder werden betaald. Wij dropen af, dat was zo pijnlijk.'

Advertentie

Dolle Mina was het jongere antwoord op de actiegroep Man Vrouw Maatschappij (MVM), in 1968 opgericht door Hedy d'Ancona en Joke Smit. Die vrouwen werden beschouwd als 'salonfeministen': ze zouden te veel praten en te weinig de straat opgaan. Maar de twee groepen streden tegen hetzelfde geweld, dezelfde discriminatie en voor het recht op abortus.



Valentina Vos



En voor iedereen gold: het persoonlijke is politiek. Zoals voor Hillie Molenaar, die zich had ontworsteld aan een verstikkend Fries milieu, tegen haar zin in naar de huishoudschool was gestuurd en tijdens de eerste bijeenkomst van Dolle Mina ongewenst zwanger was. 'Mijn huisarts wilde me niet helpen, die begon over zeepsop. In die tijd moest je voor de pil nog toestemming van je ouders of

angst, en in 1969 was het voor mij gewoon bingo. Tijdens die bijeenkomst in de Oudemanhuispoort riep ik: 'Wie kan mij helpen, ik heb haast.' Toen heeft een Dolle Mina me aan een arts gekoppeld die me wél wilde helpen, maar van harte ging dat niet.'

Advertentie

Het recht op abortus werd pas in 1984 wettelijk vastgelegd, maar Dolle Mina speelde een grote rol in het rijpen van de geesten. 'Ik ken Dolle Mina van mijn profielwerkstuk over abortus,' vertelt de 20-jarige hotelschoolstudent Lidewij Baart, lid van Dolle Mina Den Haag. 'Toen ik dit jaar een Instagrambericht voorbij zag komen, heb ik me meteen aangemeld.' Ze stopt, net als de andere nieuwe Mina's, zo'n tien à twintig uur per week in actievoeren. 'Mijn opa helpt me met het vervoer van demonstratiematerialen, hij vindt het geweldig. Als er iets moet worden geprint, doet mijn moeder dat.'

'Ik zag een TikTok-filmpje van de Dolle Mina's voorbijkomen', vertelt de 18-jarige Máire Kemp van Dolle Mina Zeeland (niet op de foto). 'Mijn zus en ik zijn er toen meteen bij gegaan. Wij Zeeuwen zijn misschien geen stereotype feministen, maar ook wij strijden op onze manier voor gelijkheid.' De Zeeuwse afdeling schreef op verkiezingsdag leuzen als 'Stem voor een vrouw' op de stoep voor stembureaus in dorpen als Aagtekerke en Meliskerke, waar de SGP groot is.

De oude thema's – intimidatie, discriminatie, geweld – lopen als een rode draad door het activisme van de nieuwe Mina's. Kemp: 'Ik zit in Vlissingen op school. Als ik 's avonds naar huis fiets, krijg ik soms 'hoer' nageroepen, dan is mijn hele avond verpest. Soms ben ik echt bang en wil ik 112 bellen.' Elysa van der Ven (32), kartrekker in Tilburg: 'Toen ik 19 was, heb ik een abortus ondergaan. Ik kon daar toen vrijuit over praten en ongehinderd de kliniek

binnenlopen. Als ik nu de verhalen hoor van vrouwen die geïntimideerd worden, schrik ik daar enorm van.'

Ze voelen de lange schaduw van Donald Trump, wiens invloed ook in Europa voelbaar is. Roan van den Berg (19) van Dolle Mina Haarlem, parelketting én Mina-ketting om, de vlaggen van Palestina en Soedan op diens nagels gekleurd: 'Ik ben een trans persoon en voel me vanuit die positie erg aangetrokken tot Dolle Mina. We hebben te maken met dezelfde backlash en hetzelfde conservatieve gedachtegoed dat vanuit de Verenigde Staten ook hier opsteekt.' Geneeskundestudent Jonas van der Weijden (25), een van de cis-mannen die zich aansloot bij de groep: 'Ik denk dat ook mannen er belang bij hebben dat we van die giftige mannenwereld afkomen. Ik heb daar zelf last van gehad als jongen in Zutphen. Als ik kleurrijke kleding droeg of meeleefde met een ander, noemden ze me meteen gay.'

Misschien wel door al die zorgen wist Dolle Mina in korte tijd uit te groeien tot een beweging van meer dan veertig lokale groepen en ruim zesduizend actieve leden. Ze kopiëren soms regelrecht de protestacties van hun spitsvondige voorgangers. Zo bond Dolle Mina in juli roze linten om de plaskruizen van de Tilburgse Kermis, omdat die gratis waren, terwijl vrouwen en mensen met een beperking een euro moesten betalen voor een bezoek aan een dixitoilet. De volgende dag nog maakte wethouder Maarten van Asten de toegang van alle kermistoiletten gratis.



de dolle Mina's Valentina Vos

Vrijheid, gelijkheid, zusterschap

Nieuw is de inzet van online platforms: Dolle Mina riep vorige maand op om massaal het nummer *Vrijheid, gelijkheid, zusterschap*

Wij zeggen nee, nee, nee, tegen een azc van de nummer-1 positie op de Spotify-hitlijsten te stoten. Onderling was er discussie of de Mina's beter hun pijlen op de streamingsdienst zelf hadden kunnen richten, zegt Amsterdam-lid Laura Iqbal (34). 'Maar mensen konden zo wel op een laagdrempelige manier tegengeluid bieden aan xenofobisch gedachtegoed.'

Dolle Mina Rotterdam hield in augustus de eerste Mars tegen femicide, andere steden volgden. Daar kwam na de moord op de 17-jarige Lisa uit Abcoude het grootschalige fietsprotest onder de titel 'De nacht is ook van ons' bij. In oktober zetten Dolle Mina's voor stadhuizen op stadspleinen tentenkampen op om aandacht te vragen voor het nijpende gebrek aan opvangplekken voor slachtoffers van huiselijk geweld. De actiegroep schuift inmiddels maandelijks aan bij regeringscommissaris Mariëtte Hamer en overlegt met meerdere burgemeesters, onder wie Femke Halsema.

In november kreeg Dolle Mina de Joke Smitprijs uitgereikt door demissionair staatssecretaris Koen Becking (VVD). Hij noemde het 'bewonderenswaardig hoe Dolle Mina met opvallende acties nog steeds aandacht weet te vragen voor onder meer de veiligheid van vrouwen'.

Jullie hielden dit jaar soms elke dag een protestactie. Welke vinden jullie het meest geslaagd?

Hermanides: 'Ik krijg weer kippenvel als ik denk aan onze fietsactie 'De Nacht is ook van ons'. Met honderden Mina's fietsten we met lichtjes door het donkere Amsterdamse Flevopark, een plek die ik normaliter 's nachts mijd. Ook sterk vind ik het Dolle woonkamerprotest, waarbij onveilige plekken, zoals donkere tunnels, worden ingericht als gezellige woonkamers, met banken en schemerlampen.'

Lidewij Baart: 'En in Eindhoven waren Dolle Mina's met zwarte tape op hun mond op de grond van het station gaan zitten. Ze verbeeldden zo hoe dreigend geweld tegen vrouwen is, en hoe slachtoffers monddood werden gemaakt. Toen ik daar een filmpje van zag, moest ik echt huilen.'

Sommige protestbewegingen, zoals Kick Out Zwarte Piet, zijn succesvol omdat ze zich focussen op één strijdpunt. Jullie richten je op zowel geweld tegen vrouwen als 'plasongelijkheid'. Loop je risico dat de boodschap zo verwatert?

Roan van den Berg: 'Ik denk dat je ook succesvol kunt zijn door je op allerlei zaken te focussen. In Dolle Mina krijgt iedereen de kans om acties op te zetten. Op een 'baas in eigen buik'-protest zie ik vaak ook een transvlag of een Palestinvlag. Al die zaken hangen samen.'

Hillie Molenaar: 'In onze tijd was dat ook al een discussiepunt. Met name de mannen wilden er een strakke, socialistische organisatie van maken.'

Van Trikt: 'Een rebelse meid is een parel in de klassenstrijd!'

Molenaar: 'Nou, ja, dat is natuurlijk ook zo. Maar we wilden ook andere milieus bereiken en wilden dat iedereen zich bij ons kon aansluiten. Van den Berg verwoordt het prachtig: laat iedereen zijn eigen acties opzetten. Wat maakt het uit als er dan weleens wat mislukt?'



de dolle Mina's Valentina Vos

‘We willen vooruit, niet terug’, staat op jullie spandoek. Waar zit de voornaamste zorg?

Baart: ‘De Dolle Mina’s hebben in de jaren zeventig zoveel bereikt,

niet weten hoe racistisch, seksistisch, homofoob en vrouwonvriendelijk mijn leeftijdsgenoten kunnen zijn.'

Van den Berg: 'Zoveel jongens om mij heen zijn obsessief bezig met naar de gym gaan en geld verdienen. Ze kijken video's over: hoe houd je je vrouwtje onder controle. De mannen die nu diep in een Andrew Tate-universum zitten, krijg je misschien niet meer mee. Maar er zijn ook een heleboel jongeren die zoekende zijn, die worstelen, omdat ze niet hebben geleerd over hun gevoelens te praten. Die moet je als feministische actiegroep verwelkomen.'

Joice Alves dos Santos (43), vandaag met haar zoontje vanuit Oud-Beijerland afgereisd naar Amsterdam: 'Ik geef veel trainingen op scholen. Daar zitten jongens bij die in aanraking met justitie zijn gekomen en een bepaald beeld hebben van vrouwen. Het heeft geen zin ze alleen maar te vertellen: jouw gedrag is slecht. Je moet er wat tegenover stellen en bereid zijn om naar ze te luisteren.'

Baart: 'Er zijn ook vrouwen die antifeministische dingen op Instagram en TikTok zetten. Ik zag een filmpje van een Nederlandse influencer die vertelde hoe je in de *mood* kon komen, ook als je geen zin in seks had. Want in het huwelijk is intimiteit voor een vrouw geen keuze, nee, het is 'Gods opdracht'. Ik schrok daar zo van.'

Jullie zoeken regelmatig de confrontatie met conservatieve groepen als Schreeuw om het Leven en Civitas Christiana. Waarom doen jullie dat?

Baart: 'Ik vind het leuk om de tactieken die dat soort clubs gebruiken zelf toe te passen, om ze een beetje lastig te vallen. Er zijn anti-abortusgroepen die waken bij abortusklinieken. Als dat soort groepen eigen conferenties of sprekersavonden hebben, dan komen wij ook voor de deur staan waken. Dan vragen we: 'Ben jij ook ongewenst conservatief? We kunnen je nog redden.'

Hermanides: 'Dat deden we ook bij anti-abortusdemonstranten. We vroegen ze of ze zeker wisten dat ze abortuspatiënten wilden lastigvallen.'

Baart: 'Nee! Ze vinden het verschrikkelijk, ze worden heel boos.

Sommige Dolle Mina's zijn daarom zenuwachtig voor dit soort acties. En dan zeg ik: 'Maar het is echt mega leuk.'

Hermanides: 'Als ik nu de verhalen hoor over abortusbuddy's die bij de kliniek worden uitgescholden en zelfs bedreigd, dan lijkt het alsof de tegenbeweging weer zo aan het groeien is.'

Baart: 'Er is een bekende 'waakster' die Greetje heet. Ze zeggen dat ze heel beleefd is, maar sommige vrouwen komen huilend binnen door haar woorden. Online is de tegenbeweging ook heel groot.

Als je googelt op 'help, ik ben zwanger', krijg je al snel gesponsorde websites vol desinformatie te zien. Ik vind dat angstaanjagend.'

Molenaar: 'Ik ben ontzettend blij dat jullie al die acties ondernemen. Het zijn ook weer dezelfde mensen als toen, die zich tegen dat recht keren, maar nu hebben ze sociale media.'

(In koor:) 'En geld!'

Baart: 'Een anti-abortusgroep als Civitas Christiana heeft jaarlijks miljoenen euro's te besteden, dat geld komt grotendeels uit Amerika. Ze komen in touringcars en hebben zelfs warme catering: van die bakken waar je alleen maar het aluminiumfolie van af hoeft te trekken. Ze hebben voor iedereen protestborden klaarstaan. En bij demonstraties hebben ze borstvoedingsstands ingericht.'

Hermanides: 'Dat is dan weer wel goed.'

Baart: 'Wij zijn wel heel snel. Toen Civitas Christiana elke dag op een ander station stond te demonstreren, waren wij er steeds een half uur later bij. Ik ga dan gewoon iedereen stalken op Insta. Ik stuur appjes naar de lokale groepen: ze staan nu op jullie station, jullie moeten er nu heen!'

Soms loopt een protest uit op intimidatie, zoals bij 'De Nacht is ook van ons'. Wat gebeurde daar?

Hermanides: 'Door het hele land zijn vrouwen bespuugd en betast, er is een vrouw ongewenst op haar mond gekust. Ik denk dat die mannen geïrriteerd zijn dat we ruimte opeisen, dat we luid zijn.

Het laat helaas zien hoe nodig de Dolle Mina's zijn. Wij hebben op aanraden van ons Dolle-juristenteam (Mina's met een achtergrond in strafrecht en advocaten, *red.*) alle incidenten op een rij gezet. We

Tot nu toe zijn jullie protestacties vooral ludiek geweest. Stel nou dat vrouwenrechten in 2026 alleen maar minder worden, zouden jullie dan overgaan op radicalere actievormen?

Hermanides: 'Nee, wij zijn tegen geweld en het kapotmaken van spullen.'

Van Trikt gniffelt. 'We schuren natuurlijk weleens tegen de grens aan. Zoals toen we Pim de la Parra ontvoerden en hem een paar uur vasthielden in een kelder.'

Molenaar: 'Hij zag dat zelf als gratis publiciteit.'

Hermanides: 'Bij sommige plasacties hebben we mannen 'vastgebonden' aan een urinoir, maar die vinden het wel grappig.'

In de verkiezingsperiode hebben jullie in meerdere steden stoeptegels beklad. Is dat geen vandalisme?

Hermanides: 'We gebruiken altijd krijtverf.'

Van der Ven: 'Het hangt af van de gemeente of dat als vandalisme wordt gezien.'

Hermanides: 'Bij elke actie moeten we weer nagaan: is het Dolle Mina-stijl? Is het beeld krachtig genoeg? Want we proberen wel steeds de aandacht te trekken.'

Jullie hebben dit jaar veel actiegevoerd tegen femicide. Wat zou de overheid vandaag nog moeten invoeren om vrouwen beter te beschermen tegen geweld?

In koor: '*Clare's Law* invoeren.'

Hermanides: 'Dat betekent dat de politie informatie vrijgeeft over het gewelddadige verleden van de partner. Nu beroept de politie zich nog op privacy. In Engeland kunnen vrouwen die informatie wel opvragen.'

Alves dos Santos: 'Bij veelplegers is geweld tegen vrouwen een patroon. *Clare's Law* geeft vrouwen de mogelijkheid een eigen keuze te maken.'

Molenaar: 'Geweldig zeg! Ik heb me nooit gerealiseerd dat je dit kunt eisen.'

Iqbal: 'Maar we moeten het niet alleen bij vrouwen neerleggen, er gaat zoveel aan femicide vooraf, daar moet de hele samenleving

Wat is jullie hoop voor 2026?

Baart: 'Wat ik echt wil, is dat abortus uit het Wetboek van Strafrecht verdwijnt. Dus als de kerstman, of nog beter: de kerstvrouw me dat kan geven, ben ik heel gelukkig.'

Van Trikt: 'Ik wil dat vrouwen zich veilig op straat kunnen begeven, vooral in de avond en in de nachtelijke uren. Waarom zouden mannen dat wel mogen en kunnen en wij niet?'

Molenaar: 'Wij denken altijd dat we een vooruitstrevend land zijn, maar dat zijn we absoluut niet. Toch gaan er ook dingen goed: ik vind bijvoorbeeld dat oudere mannen er enorm op vooruit zijn gegaan. Natuurlijk zijn er klojo's, maar als groep tonen ze zich veel vaker solidair met de vrouwenstrijd. Soms gaat dat een beetje onhandig, maar dan denk ik: ze moeten het ook nog leren.'

Hermanides: 'We hebben veel oudere mannen die zich aansluiten bij onze beweging, maar we zoeken nog nadrukkelijk jongere mannen.'

Baart: 'Dus, als je dit leest, mannen, sluit je aan!'

Het Volkskrant Magazine

Ontvang elke vrijdag vast de beste artikelen uit het Volkskrant Magazine van het komende weekend.

buisman@geelvinck.nl

Inschrijven

MEER MAGAZINE

Dit is een interview uit Volkskrant Magazine. Wilt u alle verhalen, columns en rubrieken uit het nieuwste nummer lezen? [Dat kan hier.](#)

Het Volkskrant Magazine

Ontvang elke vrijdag vast de beste artikelen uit het Volkskrant Magazine van het komende weekend.

buisman@geelvinck.nl

Inschrijven

Help ons door uw ervaring te delen: [Feedback geven](#)

LEES OOK

Geselecteerd door de redactie



INTERVIEW

'Bij elke sociale beweging trekt een voorhoede de rest mee. Jammer genoeg zijn feministen daar minder goed in geslaagd'



INTERVIEW HEDY D'ANCONA

Hedy d'Ancona: 'De loonkloof dichten, gratis opvang: er is zat te doen, als jonge feministen willen'



PODCAST CULTURELE BAGAGE

Van Dolle Mina's tot Rode Lijn: waarom demonstreren weer helemaal terug is



Advertentie

Wilt u belangrijke informatie delen met de Volkskrant?

Tip hier onze journalisten

Algemeen

Contact met de redactie

Contact met de klantenservice

Privacystatement

Abonnementsvoorwaarden

Gebruiksvoorwaarden

Toegankelijkheidsverklaring

Cookiebeleid

Privacy-instellingen

Auteursrecht

Service

Klantenservice

Bezorgklacht indienen

Bezorging pauzeren

Bezorging wijzigen

(Bezorg)adres wijzigen

Adverteren

Losse verkoop

Zakelijk abonnement

Meer de Volkskrant

Over ons

Abonneren

Nieuwsbrieven

Krant

Webwinkel

Puzzels

RSS-feeds

Facebook

Twitter

Android apps

iOS apps

Navigeer

Columnisten

Recensies

De Volkskeuken

Archief



Op alle verhalen van de Volkskrant rust uiteraard copyright.

Wil je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@volkskrant.nl.



Home



Krant



Net binnen



Rubrieken



KvK Nummer: 34172906 | BTW Nummer: NL810828662B01

© 2025 DPG Media B.V. Alle rechten voorbehouden